

Krzysztof Żarna*

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
„ZJAWISKO LUDOBÓJSTWA W XX I XXI WIEKU”
W RAMACH CYKLU „PRAWA CZŁOWIEKA
WYZWANIEM DLA PRZYSZŁOŚCI”,
6 MAJA 2015 ROKU, RZESZÓW**

W dniu 6 maja 2015 r. w Rzeszowie odbyła się konferencja naukowa „Zjawisko ludobójstwa w XX i XXI wieku” z cyklu „Prawa człowieka wyzwaniem dla współczesności”. Organizatorem konferencji był Zakład Międzynarodowych Stosunków Politycznych i Gospodarczych Instytutu Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego. Współorganizatorami konferencji były Amnesty International Polska, Fundacja La Strada, Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście przy Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau, Instytut Nauk Politycznych im. Jana Karskiego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. rtm. Witolda Pileckiego w Oświęcimiu oraz Centrum Badań Holokaustu Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W konferencji wzięli udział naukowcy reprezentujący liczne ośrodki akademickie, a także instytucje i organizacje pozarządowe: Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Akademię Ignatianum w Krakowie, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. rtm. Witolda Pileckiego w Oświęcimiu, Wyższą Szkołę Bankową w Chorzowie, Wyższą Szkołę Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie, Instytut Pamięci Narodowej, Amnesty International, Okręgową Izbę Radców Prawnych w Lublinie.

Konferencję otworzył JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. Aleksander Bobko, a w imieniu organizatorów zebranych przywitali prof. nadzw. dr hab. Agnieszka Pawłowska (przewodnicząca Komitetu Naukowego) i dr Krzysztof Żarna (przewodniczący Komitetu Organizacyjnego).

* Instytut Nauk o Polityce, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Uniwersytet Rzeszowski, al. mjr. W. Kopisto 2a, 35-959 Rzeszów, e-mail: zrnk75@wp.pl

Pierwszy panel był zatytułowany „Zbrodnie – Odpowiedzialność – Pamięć”, a jego moderatorem był dr Krzysztof Żarna. Dyrektorka Amnesty International Polska Draginja Nadażdin przedstawiła problem reakcji społeczności międzynarodowej na wydarzenia w Syrii. Kolejnym prelegentem był prof. dr hab. Witold Stankowski (PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu), przybliżył on postać Szymona Wiesenthala, który po zakończeniu II wojny światowej stworzył centrum zajmujące się ściganiem zbrodniarzy nazistowskich. Dr hab. Patryk Pleskot, reprezentujący Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie, zaprezentował badania naukowe na temat zjawiska ludobójstwa we współczesnej pamięci międzynarodowej. Z kolei prof. dr hab. Serhij Trojan (Akademia Dyplomatyczna Ukrainy w Kijowie) wygłosił referat nt. „Niekonwencjonalna wojna Federacji Rosyjskiej z Ukrainą jako zagrożenia dla praw człowieka”, poruszając jeden z najbardziej złożonych współczesnych konfliktów. Problematyce fundamentalizmu islamskiego poświęcone było wystąpienie prof. nadzw. dra hab. Bartosza Wróblewskiego (Uniwersytet Rzeszowski), który przedstawił specyfikę Państwa Islamskiego na tle innych ekstremizmów bliskowschodnich. Tę część zamknęła dyskusja poświęcona problematyce zaprezentowanej przez panelistów. Zwracano w niej szczególną uwagę na kategoryzację poszczególnych zbrodni, konstatując, że często dochodzi do nadużywania pojęcia „ludobójstwo”. Dyskusja rozgorzała również wokół postaci Szymona Wiesenthala, szczególnie wokół motywów jego działań.

W dalszej części konferencji zaprezentowano film dokumentalny „Zło w Chełmnie” w reżyserii Piotra Litki (Polska 2011), poświęcony Henrykowi M., ostatniemu Polakowi skazanemu za zbrodnie ludobójstwa popełnione w obozie masowej zagłady w Chełmnie nad Nerem. Projekcję poprzedziło wystąpienie reżysera, a po jej zakończeniu miała miejsce burzliwa dyskusja moderowana przez dra Grzegorza Pawlikowskiego (Uniwersytet Rzeszowski). Film został wyemitowany dzięki uprzejmości stacji TVN.

Kolejny panel zatytułowany „Naruszenia praw człowieka” moderowała dr Mira Malczyńska-Biały (Uniwersytet Rzeszowski). Dr Maciej Mączyński (PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu) poruszył w swoim referacie kwestie związane z prawem do życia, bezpieczeństwem i ludobójstwem. Dr Grzegorz Baziur (PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu) wspólnie z drem Pawłem Skorutem (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) zastanawiali się nad kwestią, na ile zjawisko ludobójstwa było narzędziem zachowania władzy i ustroju w państwach niedemokratycznych. Dr Wojciech Kwieciński (Uniwersytet Rzeszowski) scharakteryzował powstanie i rozwój systemu pracy przymusowej na gruncie Trzeciej Rzeszy. Problematyce zagłady społeczności romskiej w KL Au-

schwitz-Birkenau poświęcony był referat dr Dagmary Mrozowskiej (PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu). Dr Joanna Dobrowolska-Polak (Instytut Zachodni w Poznaniu) dokonała szczegółowej analizy skali pomocy międzynarodowej dla państw, w których dochodziło do masowych naruszeń praw człowieka, w konsekwencji czego nastąpiła katastrofa humanitarna. Problematyce rosyjskich zbrodni wojennych w Czechenii poświęcony był referat dra Jerzego Szukalskiego (Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie). Dr Krzysztof Koźbiał (PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu) scharakteryzował skomplikowaną sytuację etniczną w Bośni i Hercegowinie na przykładzie sprawy Sejdić i Finci przed Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu. Naruszeniom praw dziecka na przełomie XX i XXI w. poświęcone było wystąpienie dr Laury Koby (Uniwersytet Jagielloński).

Ostatni panel „Odpowiedzialność za zbrodnie ludobójstwa” moderowany był przez dra Grzegorza Pawlikowskiego. Prof. nadzw. dr hab. Jan Pisuliński dokonał analizy dyskursu historyków wobec uznania zbrodni wołyńskiej za ludobójstwo. Problematyce niemieckich wypędzonych poświęcone były wystąpienia Piotra Szczepanika (Uniwersytet Rzeszowski) i Piotra Zięby (PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu). Dr Maria Ochwat (Wyższa Szkoła Bankowa w Chorzowie) scharakteryzowała zbrodnie ludobójstwa w Kambodży i kwestie odpowiedzialności za nie. Odpowiedzialnością za zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko ludzkości i ludobójstwa poświęcony był referat dra Krzysztofa Żarny (Uniwersytet Rzeszowski), który zastanawiał się nad skutecznością Międzynarodowego Trybunału Karnego. Zbigniew Klima (PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu) przedstawił działalność Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu. Problematyce mowy nienawiści poświęcone były referaty Beaty Pąprowicz (Uniwersytet Rzeszowski), dra Filipa Radoniewicza (Okręgowa Izba Radców Prawnych w Lublinie), dr Miry Malczyńskiej-Biały (Uniwersytet Rzeszowski) i Grzegorza Ćwiąkały (PWSZ im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu).

Całość podsumował dr Krzysztof Żarna, dziękując członkom Komitetu Naukowego, Komitetu Organizacyjnego oraz Koła Naukowego Politologów za zaangażowanie w przygotowaniu konferencji. Zaznaczył, że ma ona charakter cykliczny, a kolejna edycja będzie poświęcona zbrodniom wojennym.